

Készségfejlesztés Arany János Toldi 1—2. éneke alapján

A tanítás helye:	Bessenyei György Tanárképző Főiskola 2. sz. Gyakorló Általános Iskola, Nyíregyháza. 6. osztály
Tárgykör:	Arany János: Toldi
A tanítás anyaga:	Arany János: Toldi 1—2. éneke alapján készségfejlesztés
Tanítási cél:	Fogalmazási, olvasási, versmondó és műelemző készség fejlesztése; ismeretbővítés; gyakorlás
Nevelési cél:	Az önzés, irigység elítéltetése; Testvéri szeretetre nevelés; Az irodalmi művek szépségének megláttatása A költői kifejezőmód érzékeltetése.

I. Bevezető rész:

Az elmúlt órákon Arany János bemutatta a magyar irodalom egyik legrokonszenvesebb hőst, Toldi Miklóst. Felkeltette érdeklődésüket. Idézzük fel, mit mond róla az Előhang!

Hallgassuk meg az 1. versszakot!
Folytassuk tovább közösen!

Egy tanuló elmondja az Előhang 1. versszakát.

Közös versmondás.
Készségfejlesztés

II. Fő rész:

– Az elmúlt órán illusztrációkat készítettetek, amely a mű bevezetését örökítette meg. Hol találkozunk Toldival?

– Milyen címet adtatok a képnek?

– Hallgassuk meg, hogyan mutattátok be a tájat leíró fogalmazásokban!

Fogalmazás:

Napégette alföldi táj
Nyár van, melegen tűz a nap.
A fű elszáradt, megperzselődött.
Minden eső után áhítozik, de felhő nincs sehol. Az ember, az állat hűvöst kíván.
A gémeskútnál két tehén enyhíti szomját.
A szolgák a boglyák hűvösebe húzódtak, kalapjukat szemükre húzták, de az alá is bebújik a csintalan napsugár, s egy-egy szundikáló szolga szemébe kacag.

(Kovács Györgyi 6. oszt.)

- Itt az alföldi pusztán találkozunk Toldival.
- Milyennek ismertétek meg az 1. ének alapján? (fiatal, erős, vitéz szeretne lenni, önérzetes)
- Egészítsük ki a jellemzését!
Milyen lelkiállapotban indul hazafelé? (feldúlt)
- Keresd meg a megfelelő idézetet!

A tanulói illusztrációk értékelése, amelyek az 1. ének alapján készültek.

A legtalálóbbr:
Napégette alföldi táj.
A házi feladat számonkérése.

A fogalmazás értékelése.

- Lépünk vele a Toldi házba!
- Milyen kép fogad bennünket? (mozgalmas, eleven, élénk, vidám)

Válogató olvasás módszere: 1. ének 14. versszak.

- Keressétek meg azt az idézetet, amelyik jól szemlélteti ezt!
- Rögzítsük az 1. vázlatpontot!
(„Holmi kis vásárnál népesebb a konyha.”)
- Melyek azok a kifejezőeszközök, amelyek mozgalmassá teszik a képet?
(igék, jelzők)
- A költő hogyan figyelmeztet, hogy nem mindennapi eseményről van szó?
- Ki miatt történik-e sürgés-forgás?
- Keressétek meg a választ!
- Jellemezzétek Györgyöt!
- Fogalmazzuk meg a 2. vázlatpontot!
„György van itthon...”
nagy úr
gazdag
büszke
irigy
rideg
gonosz, gyáva
- Miklóst is jellemzi Arany.
- Olvasd a 8. versszakot, keressd azt a jellemző tulajdonságát a főhősnek, amit nekünk is meg kell tanulni! „Lelke gyűlölségén erőt vesz valami...”
- Fogalmazzuk meg a 3. vázlatpontot!
Miklós:
„Lelke gyűlölségén erőt vesz valami...”
- Ti mit vártok a testvéretekől?
- Itt másféle találkozás játszódik le.
- Mi történt?
(A testvérek összetűztek – bonyodalom támadt)
- Egészítsük ki a vázlatot!
- Ti és az író kinek a pártján álltok?
- Miért?
(Az elnyomottat pártfogolni kell, az irigy, gonosz jellemű ember megvetést érdemel.)
- Hallgassuk meg a szereplők beszélgetését!
- Mivel tetézi György gonoszságát?
- Miklós hogy viselkedik?
- Milyen megoldást, kiutat lát?
(El akar menni)
- Hogy fejezi ki Arany, hogy Toldi zaklatott lelkiállapotban van?
(szóismétlés)
(Add ki, bátya...
Add ki...)
- Ez a találkozás nagyon szomorúan végződik a két testvér között.
- Ki akadályozza meg a jóvátételent?
(az édesanya)
- Jellemezzétek!
(Szereti gyermekeit, de a legkisebbiket különösen félti.)
- Milyen hősökre emlékeztet Toldi Lőrincné magatartása?
(Népmesei hősök – mesei elem)
- Olvassuk el a 14–15. versszakot kifejezően, keressétek azokat a kifejezéseket, amelyek a költő szeretetét szépen példázzák!
(szörnyű gyermek)

A költői kifejezőmód érzékeltetése.

Ónálló munka.

Válogató olvasás: 2. ének 4. versszak.

Válogató olvasás.

Ónálló munka.

A tanulók élményei:

Találkozás a testvérrel hosszabb idő után.

Az ellentét jelével szembeállítjuk a szereplőket.

Dramatizálás.

- Milyen hangulatú a szókapcsolat?
(ellentétes)
(szörnyű – komor)
(gyermek – gyöngéd, meleg)

III. Összefoglalás:

- Mit akart Arany elérni, hogy ilyen ellentétes tulajdonsággal ruházta fel hőseit (meggyűlöltetni a sötét jellemű nemest – az elnyomottat pártfogolni kell)
- Milyen szerkezeti résznek nevezzük a 2. éneket? (bonyodalom)
- Milyen kifejezőeszközökkel tette szemléletessé, hangulatosá Arany János az 1–2. éneket?
- Az óra befejezéseként olvassatok fel néhány szép költői gondolatot!

Olvadási készségfejlesztés, az irodalmi művek szépségének megáttatása.

Vázlat:

Arany: Toldi 2. ének

1. „Holmi kis vásárnál népesebb a konyha”

2. „György van itthon...”

nagyúr
gazdag
büszke
irigy
rideg
gonosz
gyáva

Miklós

„Lelke gyűlölségén erőt vesz valami...”

„Elmegyek én...”

H. f.: Az 1–2. ének szép kifejező olvasása, elemzése, a költői, kifejezőeszközök felismerése, alkalmazása az elemzésben.

SALGA ATTILA

Eger, Ho Si Minh Tanárképző Főiskola

Lehetne életszerűbben

A pedagógiai sajtó hasábjain gyakran esik szó nyelvoktatásunk hiányosságairól. Hibákról írunk, de igyekszünk egyoldalúan a szaktanárra vagy a tanulókra hárítani az elégtelenség okát. (Lásd például: Szilárd Ádám: Nyugtalanító tünetek c. cikkét. Köznevelés, 1974/6.) Nem tagadjuk: ők, együtt és külön-külön is a várt sikerek zálogát jelentik, a probléma azonban az okok sokrétűségére vezethető vissza.

Társadalmunk jogos igénye valóban az, hogy az iskolapadokból idegen nyelveket jól vagy közepesen ismerő tanulók kerüljenek ki. Ugyan-ez az igény azonban a többi tárgy esetében is fennáll. Vajon gondoltunk-e már arra, hogy a nyelvtudás „szintje” a matematikában a gyökvonáshoz, a négyzetreemeléshez, kémiában a szénhidrogének ismeretéhez hasonlítható? Az összevetés – úgy érezzük – *jogos*, ha nem is

egészen pontos. Kérdés, érettségi után – vagy négy-öt évvel később – melyik tárgy fenti „elsajátított” ismeretanyagát tudja az „átlag” középiskolai tanuló jobban visszaadni? Véleményünk szerint, nyelvoktatásunk pozitívumai és negatívumai körülbelül azonos szinten vannak más tárgyak eredményeivel és hibáival, s ha a nyelvoktatással mégis több a „baj”, – ez látványos: a nyelvtanulás a társadalmi élet, a közvélemény állandó fókuszában van, s a *támasztott követelmények* – a szerény lehetőségekhez képest – *magasak*.

Az idegen nyelvi készségeknek mint új jelzőrendszernek a kialakítása olyan feladat, amelyhez hasonló bonyolultságút talán egyetlen más tárgy esetében sem találunk. Ennek ellenére, tanulóinknak heti néhány órában kell azokat megszerezni, igaz – ide kívánczik a „csattanó”